

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย กรณีศึกษา: เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนและแสวงหาข้อเสนอแนะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณเขื่อนของประเทศไทย โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1.1) ประชากร (Population)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยัง บริเวณเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 130,829 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทาง จากสถานที่หนึ่งไปยังบริเวณเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 104,824 คน (สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าชมอุทยานแห่งชาติ ส่วนศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ, สำนักอุทยาน แห่งชาติ, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปีงบประมาณ 2556) รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 235,653 คน

1.2) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size)

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Yamane (1973, p. 1088) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และยอมรับความคลาดเคลื่อน (e) ที่ 0.05 หมายความว่า ความแตกต่างระหว่างค่าพารามิเตอร์ของประชากรกับค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างไม่เกินร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 800 คน

1.3) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) โดยจะเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือและเต็มใจตอบแบบสอบถามในแต่ละพื้นที่ที่เชื่อกันว่าจะครบตามจำนวนที่วางไว้ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลในทุกช่วงเวลาทั้งช่วงเช้า ช่วงกลางวัน และช่วงเย็น เพื่อให้ข้อมูลมีการกระจายและเป็นตัวแทนประชากรอย่างแท้จริง แล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามทุกชุดก่อนวิเคราะห์ข้อมูลทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมดตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดที่ต้องการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1) การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขื่อนประเทศไทย กรณีศึกษา: เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสมิง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการ เอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) และให้คำแนะนำ

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไป โดยนำไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 เขื่อนๆ ละ 40 ชุด เพื่อศึกษาถึงความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดตามวิธีของ Cronbach's Alpha ต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 ณ ค่าความเชื่อมั่น 95% พบว่า แบบสอบถามการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย กรณีศึกษา : เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสมิง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .983 และเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .972

4) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดใช้ในการวิจัย

2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย กรณีศึกษา: เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check-list) และแบบปลายเปิด (The open form) โดยมีโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นการเลือกตอบโดยทั่วไปตามประเภทของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 การพิจารณาลักษณะนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านต่างๆ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเตรียมตัวก่อนเดินทางท่องเที่ยว ด้านการปฏิบัติตัวในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ด้านการปฏิบัติตัวหลังการเดินทางท่องเที่ยว ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 51 ข้อ

ส่วนที่ 3 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนในประเทศไทย จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 ทศนคติของนักท่องเที่ยวด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 30 ข้อ

ส่วนที่ 5 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 6 ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนในประเทศไทย ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง จำนวนสมาชิก ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว ลักษณะคำถามเป็นการเลือกตอบโดยทั่วไปตามประเภทของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 7 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย จำนวน 6 ข้อ

ซึ่งลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ

5	หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลผลคะแนน ผู้ศึกษาได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย กรณีศึกษา: เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี รายด้านและโดยรวม โดยการนำคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนรวมกัน แล้วหาค่าเฉลี่ย ใช้หลักการแปลผลค่าเฉลี่ยในการให้ความหมายคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแบ่งช่วงชั้น (Class interval) ระดับเท่าๆ กัน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาต้องนำมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ตอบข้อความคำถามทุกรายการ สามารถนำมาวิเคราะห์ทางสถิติได้ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติสำหรับงานวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน จากนั้นแปลความหมายในลักษณะบรรยาย ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percent)

ส่วนที่ 2 การพิจารณาลักษณะนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านต่างๆ วิเคราะห์รายข้อและรายด้าน โดยหาจำนวนร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ส่วนที่ 3 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนในประเทศไทย วิเคราะห์รายข้อและรายด้าน โดยหาร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ส่วนที่ 4 ทศนคติของนักท่องเที่ยวด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์รายข้อและรายด้าน โดยหาร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ส่วนที่ 5 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย วิเคราะห์รายข้อและรายด้าน โดยหาร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ส่วนที่ 6 ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวบริเวณเขื่อนในประเทศไทย โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percent)

ส่วนที่ 7 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนบริเวณเขื่อนในประเทศไทย วิเคราะห์รายข้อและรายด้าน โดยหาร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษา คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในภาครัฐบาล เช่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่เขื่อน บุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล บุคลากรจากสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคเอกชน เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ละ 10 คน จำนวน 2 แห่ง รวมจำนวนทั้งหมด 20 คน ประชากรกลุ่มนี้จะใช้เพื่อขอขอบเขตการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขื่อนของประเทศไทย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ 2 พื้นที่ คือ เขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี และเขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ของเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานีและเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณเขื่อนในประเทศไทย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAOR ประกอบด้วย การวางแผน

(Planning: P) การปฏิบัติการ (Action: A) การสังเกตการณ์ (Observation: O) และการสะท้อนผล (Reflection: R)

3. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือการจัดการความรู้ (KM Tools)
2. การทบทวนแนวคิดครอบคลุม คำสำคัญ (Key words) ตามหัวข้อวิจัย
3. การสร้างกรอบแนวคิด เพื่อนำไปสู่การยกร่างแผนที่ความรู้ (Knowledge mapping) เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรเป้าหมายจากการเล่าเรื่อง สนทนา และการถาม/ตอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

5.1) ใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นนั้นถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่

แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่

แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่

แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้จากบุคคลที่แตกต่างกันในเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกันในเรื่องเดียวกัน ได้คำตอบที่เหมือนกัน

5.2) การรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยจะดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ไม่มี ความแตกต่างในคำตอบ เรียกว่า “อิมิตัว” ก็จะนำเอาข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการตอบ วัตถุประสงค์ของการวิจัย